

حقوق اطفال نامشروع

در حقوق ايران و کنوانسيون های حقوق بشر

مؤلف:

مريم اسپرغم

www.ketab.ir

سرشناسه	: اسپرغم، مریم، ۱۳۶۴ -
عنوان قراردادی	: ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc.
عنوان و نام پدیدآور	: حقوق اطفال نامشروع در حقوق ایران و کنوانسیون‌های حقوق بشر / مؤلف مریم اسپرغم.
مشخصات نشر	: تهران: اندیشه طلایی، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۱۵۷ ص.
شابک	: ۱۸۰۰۰۰ ریال ۱-۷۲-۷۷۱۷-۶۰۰-۹۷۸:
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: چکیده به زبان انگلیسی نیز در انتهای کتاب آورده شده است.
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۳۵ - ۱۴۳.
موضوع	: کودکان نامشروع -- وضع حقوقی و قوانین -- ایران
موضوع	: کنوانسیون حقوق کودک (۱۹۸۹م=۱۳۶۸)
موضوع	: Convention on the Rights of the Child (۱۹۸۹)
موضوع	: کنوانسیون اروپایی حقوق بشر (۱۹۵۰ م)
موضوع	: Convention for Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (۱۹۵۰)
موضوع	: Illegitimate children -- Legal status, laws, etc -- Iran
موضوع	: کودکان نامشروع -- وضع حقوقی و قوانین
موضوع	: Illegitimate children -- Legal status, laws, etc
موضوع	: کودکان نامشروع (فقه)
موضوع	: Illegitimate children (Islamic law)
رده بندی کنگره	: الف/۱۲/۶KM۴ب۴ ۱۳۹۵
رده بندی دیویی	: ۳۶۲/۵۵۰۳۶۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۴۸۸۱۵۶

حقوق اطفال نامشروع در حقوق ایران و کنوانسیون‌های حقوق بشر

مؤلف: مریم اسپرغم

ناشر: اندیشه طلایی

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۵ - تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

مرکز پخش: تهران میدان انقلاب - تلفن: ۶۶۱۲۰۸۳۴ - ۶۶۵۷۵۶۸۱

قیمت: ۱۸۰۰۰۰ ریال

شابک: 978-600-7717-72-1

*** حق چاپ برای ناشر محفوظ می‌باشد ***

فهرست مطالب

عنوان

صفحه

۱۳.....	مقدمه
فصل اول: معرفی	
۱۷.....	۱- معرفی
۲۱.....	۲- معرفی
فصل دوم: تعاریف و مفاهیم	
۲۳.....	۱-۲ تعریف خانواده
۲۵.....	۲-۲ تعریف خانواده ز منظر قرآن
۳۰.....	۳-۲ تعریف طفل یا کودک
۳۲.....	۱-۳-۲ تعریف کودک در دیدگاه اسلام
۳۳.....	۱-۱-۳-۲ تعریف کودک از دیدگاه قرآن
۳۵.....	۲-۱-۳-۲ تعریف کودک از دیدگاه فقه
۳۶.....	دو-۳-۲ تعریف کودک از دیدگاه قانون
۳۷.....	۳-۳-۲ تعریف طفل از دیدگاه حقوق و اسناد بین المللی
۳۹.....	۴-۲ تعریف رابطه مشروع و نامشروع
۴۰.....	۵-۲ تعریف طفل نامشروع
۴۱.....	۶-۲- تعریف طفل مشروع
۴۱.....	۷-۲ نکاح
۴۳.....	۸-۲ زنا
۴۳.....	۱-۸-۲ ارکان زنا
۴۵.....	۹-۲ عدم الحاق ولدزنا به زانی
۴۷.....	۱۰-۲ نزدیکی به شبهه

- ۴۸ ..... ۱۱-۲ نزدیکی به اکراه
- ۴۹ ..... ۱۲-۲ شیوه‌های جدید تولد طفل
- ۴۹ ..... ۱-۱۲-۲ تلقیح مصنوعی
- ۵۰ ..... ۲-۱۲-۲ انتقال جنین
- ۵۱ ..... ۳-۱۲-۲ رحم جایگزین
- ۵۳ ..... ۱۳-۲ نسب
- ۵۳ ..... ۳-۲ اقام نسب
- ۵۵ ..... ۱۴-۲ نسب نامشروع
- ۵۵ ..... ۲-۱۴-۲ اقام نسب نامشروع
- ۵۷ ..... ۲-۱۴-۲ آثار نسب نامشروع
- ۵۹ ..... ۱۵-۲ نفی ولد
- ۶۰ ..... ۱۶-۲ حضانت
- ۶۲ ..... ۱۷-۲ ولایت
- ۶۳ ..... ۱۸-۲ نفقه
- ۶۳ ..... ۲-۱۸-۱ نفقه در لنت
- ۶۳ ..... ۲-۱۸-۲ نفقه در اصطلاح
- ۶۳ ..... ۱۹-۲ وصیت
- ۶۵ ..... ۲۰-۲ ارث
- ۶۵ ..... ۲۱-۲ اعلامیه حقوق بشر
- ۶۶ ..... ۲۲-۲ کنوانسیون حقوق کودک
- ۶۷ ..... ۲۳-۲ میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی (۱۹۶۶)
- ۶۸ ..... ۲۴-۲ میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی (۱۹۶۶)
- ۶۸ ..... ۲۵-۲ عوامل تولد طفل نامشروع
- ۶۹ ..... ۲۵-۲ عوامل دینی

- ۶۹..... ۲-۲۵-۲ عوامل حقوقی
- ۷۰..... ۳-۲۵-۲ عوامل اجتماعی
- ۷۱..... ۴-۲۵-۲ عوامل سیاسی
- ۷۱..... ۵-۲۵-۲ فقر فرهنگی و تعصب

فصل سوم: حقوق اطفال نامشروع در قانون ایران

- ۷۵..... ۱-۳ نار نمب نامشروع
- ۷۵..... ۳-۱-۱ آثار زیستی و ژنتیکی
- ۷۶..... ۳-۱-۲ آثار حقوقی
- ۷۸..... ۳-۱-۲-۱ آثار حقوق مدنی
- ۷۹..... ۳-۱-۲-۱-۱ نار - رف مدنی مالی
- ۷۹..... ۳-۱-۲-۱-۱-۱ ارش
- ۸۱..... ۳-۱-۲-۱-۲-۱ نفقه
- ۸۳..... ۳-۱-۲-۱-۲ آثار حقوق مدنی غیر مالی
- ۸۳..... ۳-۱-۲-۱-۲-۱ حرمت نکاح
- ۸۶..... ۳-۱-۲-۱-۲-۲ حضانت و تربیت
- ۹۱..... ۳-۱-۲-۱-۳ ولایت
- ۹۴..... ۳-۱-۲-۲ آثار حقوق اجتماعی
- ۹۶..... ۳-۱-۲-۲-۱ شناسنامه
- ۹۹..... ۳-۱-۲-۲-۲ تابعیت
- ۱۰۲..... ۳-۱-۲-۲-۳ ممنوعیت تصدی برخی مشاغل
- ۱۰۳..... ۳-۱-۲-۳ آثار حقوق کیفری
- ۱۰۳..... ۳-۱-۲-۳-۱ سقط جنین ناشی از روابط نامشروع
- ۱۰۴..... ۳-۱-۲-۳-۲ قصاص قاتل فرزند نامشروع

- ۱۰۴..... ۱-۳-۲-۱ قتل فرزند نامشروع بعد از اظهار اسلام..... ۱۰۴
- ۱-۳-۲-۱ قتل فرزند نامشروع قبل از رسیدن به سن تمیز و بعد رسیدن و عدم اظهار اسلام..... ۱۰۵
- ۱-۳-۲-۳ دیه فرزند نامشروع..... ۱۰۶
- ۱-۳-۲-۴ ولی دم فرزند نامشروع..... ۱۰۶
- ۱۲-۳ احکام کودکان حاصل از تفخیز..... ۱۰۷

فصل چهارم: بررسی تطبیقی حقوق اطفال نامشروع

- در قنون ایران و کنوانسیون‌های ۱۱۱
- حقوق بشر ۱۱۱
- ۱-۴ اعلامیه جهانی حقوق بشر ۱۱۳
- ۱-۴-۱ اصول اعلامیه حقوق بشر ۱۱۵
- ۱-۴-۲ مفاد اعلامیه حقوق بشر ۱۱۷
- ۲-۴ بررسی تطبیقی حقوق اطفال نامشروع در اعلامیه‌ی حقوق بشر و قانون ایران ۱۱۸
- ۱-۲-۴ کنوانسیون حقوق کودک ۱۲۰
- ۲-۲-۴ تطبیق حقوق اطفال نامشروع در کنوانسیون حقوق کودک و قانون ایران ۱۲۳
- ۳-۴ کنوانسیون اروپایی حمایت از حقوق بشر و آزادی‌های اساسی اصلاح شده بر اساس پروتکل شماره یازده ۱۲۵
- ۱-۳-۴ بررسی تطبیقی حقوق طفل نامشروع در کنوانسیون اروپایی حمایت از حقوق بشر و آزادی‌های اساسی و قانون ایران ۱۲۶
- ۴-۴ میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی (هزار و نهصد و شصت و شش) ۱۲۷
- ۱-۴-۴ مفاد میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی (هزار و نهصد و شصت و شش) ۱۲۸
- ۲-۴-۴ بررسی تطبیقی حقوق اطفال نامشروع در قانون ایران و میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی (۱۹۶۶) ۱۳۰

- ۴-۵ میثاق بین المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی (۱۹۶۶) ۱۳۱
- ۴-۵-۱ بررسی تطبیقی حقوق اطفال نامشروع در قانون ایران و میثاق بین المللی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی هزار و نهصد و شصت و شش ۱۳۴
- ۴-۶ اعلامیه وین (۱۹۹۳) ۱۳۵
- ۴-۶-۱ فرآیند شکلگیری اعلامیه وین ۱۳۵
- ۴-۶-۲ بررسی تطبیقی حقوق اطفال نامشروع در قانون ایران و اعلامیه وین (۱۹۹۳) .. ۱۴۰

فصل پنجم: نتیجه گیری و پیشنهادها

- ۱-۵ نتیجه گیری ۱۴۳
- ۲-۵ پیشنهاد ۱۴۶
- منابع و مآخذ ۱۴۹
- منابع فارسی: ۱۵۰
- منابع غیر فارسی: ۱۵۷

مقدمه

یکی از مسایل ناگوار جامعه بشری تولد اطفال نامشروع است. امروزه در صد قابل توجهی از جمعیت جهان را این کودکان تشکیل می دهند. در نظر گرفتن حقوقی برای این اطفال و رعایت آن برای تمامی جوامع امری ضروری است. کودکان آسیب پذیرترین گروه جامعه انسانی و نخستین اشخاصی هستند که در معرض هجوم مستقیم انواع ناگواری ها، فشارها و مشکلات ناشی از زندگی والدین قرار می گیرند. در این رو این مساله که قانون ایران و قوانین تدوین شده در جهان در خصوص اطفال نامشروع چه شباهت ها و تضادهایی دارند، به عنوان موضوع این رساله انتخاب گردید.

در کشور ایران به جهت اعتقادات مذهبی و پایبندی به دین، تعداد کودکان نامشروع که به طور ناشناس رها شده و اصلاحات "سر راهی" نامیده می شوند، در مقایسه با جوامع غربی معدود است. با این حال در ایران نیز تعدادی از کودکان بی سرپرست را همین کودکان تشکیل می دهند که اگر ایشان را ثمره ی روابط نامشروع زن و مردی گناهکار هم ندانیم، لاجرم باید آنان را حاصل ناخواسته ای از ازدواج یا ارتباطی پنهانی به شمار آوریم. در حقوق ایران، به پیروی از قواعد اسلام، وجود رابطه نامشروع هنگام انعقاد نطفه، شرط صحت نسب است و هرگاه پس از انعقاد نطفه نامشروع، زن و مرد با یکدیگر ازدواج نمایند، نسب نامشروع، مشروع نخواهد شد.

در عرصه‌ی بین‌المللی، با توجه به اعلامیه جهانی حقوق بشر، شناسایی حیثیت ذاتی کلیه اعضای خانواده بشری و حقوق یکسان و انتقال ناپذیر آنان، اساس آزادی و عدالت و صلح را در جهان تشکیل می‌دهد. مطابق با بند دو ماده بیست و پنج اعلامیه جهانی حقوق بشر، کودکان، چه بر اثر ازدواج به دنیا آمده باشند و چه بدون ازدواج، حق دارند از حمایت اجتماعی برخوردار گردند. بر طبق بند سه ماده ده در میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، باید تدابیر خاصی در حمایت و مساعدت به نفع کلیه اطفال غیرمميز و مميز در مقابل استثمار اقتصادی و اجتماعی اندیشیده شود. در کنوانسیون حقوق کودک نیز رعایت اصل ممنوعیت اعمال تبعیض در حق آنان، مورد تأکید قرار گرفته و تصریح شده است که حقوق مطرح شده در این کنوانسیون برای تمام کودکان - اعم از مشروع و نامشروع - در نظر گرفته شده است و نباید در اعطای این حقوق تفاوتی میان کودکان وجود داشته باشد.

در ایران بر خلاف تصور عده‌ای که می‌گویند «توانگا» از برای این گونه اطفال حقوقی قائل نشده است، اطفال نامشروع از کلیه حقوق اطفال نامشروع برخوردارند مگر در مواردی خاص مانند ارث، قضاوت و امام جماعت.

واقعیت آن است که زن و مردی که در اثر رابطه خارج از نکاح باعث تولد طفلی می‌شوند حق ندارند از زیر بار مسئولیت نگه داری و تأمین حقوق مالی و غیر مالی کودک شانه خالی نمایند. بلکه باید در برابر اطفال خارج از ازدواج، تکالیف متعددی بر آنان تحمیل شود.